

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

У статті доведено, що важливою умовою підвищення ефективності господарської діяльності сільськогосподарського підприємства та його підрозділів є зниження собівартості виробництва продукції. Проведено аналіз виробничих витрат сільськогосподарського підприємства за економічними елементами й виявлено перспективи розвитку системи управління підприємством.

Ключові слова: виробничі витрати, система управління, економічний аналіз, сільськогосподарські підприємства, кореляційний аналіз, собівартість.

Постановка проблеми. Однією з найактуальніших проблем є проблема виживання в конкурентному середовищі. З розвитком конкуренції на ринку та зниження норми прибутку перспективи розвитку підприємства значною мірою залежать від поведінки витрат та управління ними. Вирішення проблем ефективної діяльності та нарощування виробничого потенціалу підприємства базується на всебічному, глибокому аналізі облікових даних і залежить від повноти і достовірності вихідної інформації про витрати, на основі якої необхідно здійснювати систематичний облік та якісний аналіз витрат.

Облік виробничих витрат повинен забезпечувати калькулювання собівартості усіх видів продукції (робіт, послуг) підприємства із врахуванням його організаційних і технологічних особливостей. Необхідність калькулювання витрат є із суті собівартості як інтегрованого і динамічного показника, який характеризує ефективність організації та управління виробничими процесами, використання основних та оборотних засобів, рівень матеріально – технічного забезпечення, а тому тісно пов'язаний з процесами ціноутворення і визначення рентабельності виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні та методичні засади формування інформації про витрати підприємства в бухгалтерському обліку визначає П(С)БО 16 «Витрати» [2]. Основні теоретичні аспекти аналізу витрат на виробництві висвітлюють в своїх працях Ф.Ф. Бутинець [4], Н. І. Верхоглядова [5], М. В. Кужельний [6], М. І. Ковальчук [7], О. В. Лишиленко [8], В. С. Лень [9], В. К. Орлова [10], В. В. Сопко [13; 14], Л. К. Сук [15], О. П. Скирпан [12], І. Б. Садовська [11], Н. М. Ткаченко [16], Е. В. Чекотовський [17].

Невирішені частини проблеми. Не дивлячись на розробку низки теоретичних і практичних положень щодо аналізу виробничих витрат сільськогосподарських підприємств, недостатньо уваги приділяється аспектам методичного забезпечення. Проте ці питання набувають особливої актуальності з огляду на поширення ринкових відносин у сільськогосподарську галузь України та реформування вітчизняної облікової системи.

Метою дослідження є проведення аналізу витрат за економічними елементами й виявлення перспективних шляхів розвитку для вдосконалення системи управління підприємством.

Основні результати дослідження. Важливою умовою підвищення ефективності господарської діяльності сільськогосподарського підприємства та його підрозділів є зниження собівартості виробництва продукції.

Під собівартістю продукції розуміють витрати на її виробництво, виражені у грошовій формі. Собівартість продукції відображають показниками величини витрат на всю продукцію, на одиницю продукції фізичної ваги, на 1 тис. грн валової продукції.

Публічне акціонерне товариство «Ізюмське» засноване у 1998 р., шляхом перетворення державного підприємства радгоспу «Ізюмське» у Відкрите акціонерне товариство «Ізюмське», та перейменовано у Публічне акціонерне товариство «Ізюмське» у відповідності з рішенням загальних зборів акціонерів Товариства від 14 вересня 2011р., шляхом зміни найменування. Основним видом діяльності, яку здійснює Товариство, вирощування та реалізація, заготівку та безготівкові кошти фізичним та юридичним особам, посадкового матеріалу плодкових, ягідних, декоративних культур та іншої сільськогосподарської продукції.

Для того, щоб детальніше знати від чого залежить собівартості озимої пшениці та соняшнику, розглянемо їх структуру собівартості, яку характеризують економічні елементи витрат та (або) статті витрат, що включаються в загальні витрати. Тому для цього розглянемо наступні таблиці. Але для їх розгляду слід уявити такі показники: темп приросту витрат, що вже визначали в рядах динаміки тільки для собівартості взагалі, і вплив статей витрат на зміну собівартості, яка визначається як добу-

ток темпу витрат по статті та в цілому і питомої ваги статей витрат в структурі собівартості 1 ц за базисний рік поділений на 100, тобто визначається за такою формулою[17]:

$$\Delta Z_{ст} = \frac{T_{пр} \times K_0}{100}, \quad (1)$$

де $Z_{ст}$ – рівень впливу статті витрат на зміну собівартості 1ц продукції, %

$T_{пр}$ – темп приросту витрат по статті в цілому, %

K_0 – питома вага статті витрат в структурі собівартості 1ц за базисний рік, %

Таблиця 1

Структура собівартості 1ц озимої пшениці

Статті витрат	Витрати на 1ц				Темп приросту витрат, %	Вплив статей витрат на зміну собівартості, %
	2008		2012			
	Грн	%	Грн	%		
	Z_0	K_0	Z_1	K_1		
Оплата праці	2,04	7,15	3,81	23,23	86,76	6,2
Насіння	2,41	8,45	3,83	23,35	58,92	4,98
Добрива	4,13	14,48	1,01	6,16	-75,54	-10,94
Паливо	3,16	11,08	4,95	30,18	56,65	6,28
Накладні витрати	4,92	17,25	0,5	3,05	-89,84	-15,49
Інші	11,86	41,59	2,3	14,03	-80,61	-33,53
Всього	28,52	100	16,4	100	-42,5	-42,5

З наведених даних бачимо, що найбільш питому вагу у 2012 році займає паливо, так як в цьому році були великі ціни на нього, а 2008 році найбільш питому вагу мають інші витрати. Найбільший темп приросту витрат по оплаті праці, тому що необхідно було багато працівників для збору врожаю, так як він був високий. Найменшу питому вагу, не враховуючи накладні рахунки, мають добрива, тому господарство не мало коштів на їх придбання. На збільшення собівартості особливо впливають оплата праці та паливо, а на її зменшення – накладні рахунки та інші витрати.

Переходимо до розгляду структури собівартості 1ц соняшнику.

Таблиця 2

Структура собівартості 1ц соняшнику

Статті витрат	Витрати на 1ц				Темпи приросту витрат, %	Вплив статей витрат на зміну собівартості, %
	2008		2012			
	Грн	%	Грн	%		
	Z_0	K_0	Z_1	K_1		
Оплата праці	5,58	19,48	9,42	43,75	68,82	13,41
Насіння	0,23	0,8	2,32	10,78	908,7	7,27
Добрива	3,79	13,23	0,81	3,76	-78,63	-10,39
Паливо	4,78	16,69	5,23	24,29	9,41	1,57
Накладні витрати	3,48	12,15	2,18	10,13	-37,36	-4,53
Інші	10,78	37,65	1,57	7,29	-85,44	-32,16
Всього	28,64	100	21,53	100	-24,83	-24,83

Виходячи з підрахованих показників, що наведені в табл. 2, можна сказати, що у 2008 році найбільшу питому вагу мають інші витрати. А в 2012 році найбільшу питому вагу має оплата праці, яка також має темп приросту 68,82 %, тому що прополка здійснювалась вручну, так як не застосовувалися гербіциди (не було коштів на їх придбання). Найменшу питому вагу у 2008р. має насіння, що не скажеш про його темп приросту, тому що у 2012 році були великі ціни на нього. Також паливо має немалу питому вагу в статтях витрат як у 2008, так і у 2012 роках. Як видно з таблиці на збільшення собівартості впливає, в першу чергу, оплата праці, а потім насіння, а на її зменшення впливають добрива, накладні та інші витрати.

Індексний аналіз досліджуваного явища. Індексом називається відносний показник, що характеризує зміну рівня певного явища порівняно з іншим того самого явища, прийнятого за базу порівняння.

За допомогою індексів вивчають рівні різних економічних явищ у часі й просторі, визначають узагальнюючу величину планових завдань і оцінюють рівень виконання плану по групі різноманітних продуктів, галузі або підприємству в цілому, розкладають складну економічну сукупність на складові частини для визначення зміни загального рівня явища за рахунок окремих факторів, виявляють вплив структурних зрушень на результативні показники.

При обчисленні індексів розрізняють базисний і звітний періоди. Базисним називається період, з рівнем якого здійснюють порівняння, а звітним – період, рівні якого порівнюються. Відповідно розрізняють базисний і звітний показники.

Індекси показують, у скільки разів (на скільки процентів) рівень звітного періоду нижчий за рівень базисного періоду. Якщо індекс більший за одиницю або вищий за 100 %, то це свідчить про те, що рівень у звітному періоді підвищився, а якщо індекс менший за одиницю або нижчий за 100 %, то це свідчить про зменшення рівня у звітному періоді порівняно з базисним періодом. За допомогою індексів можна охарактеризувати зміну різноманітних показників, таких як: зміна врожайності, заробітної платні, собівартості, об'єму випущеної продукції і т. ін.

Залежно від бази порівняння індекси поділяють на динамічні, виконання плану і територіальні. Динамічні індекси характеризують відносні зміни складних суспільних явищ у часі. Планові індекси використовують для визначення відносної величини планового завдання і узагальнюючої характеристики рівня виконання плану. Територіальні індекси показують співвідношення явищ у просторі.

Залежно від об'єкта дослідження розрізняють індекси об'ємних і якісних показників. Індекси об'ємних показників характеризують зміни об'єму явища, наприклад фізичного обсягу продукції, розміру і структури посівних площ, поголів'я тварин тощо. Індекси якісних показників показують зміни ознак, властивостей одиниць сукупностей. До цієї групи належать індекси цін, продуктивності праці, собівартості продукції і т. ін.

За ступенем охоплення елементів досліджуваного явища поділяють на індивідуальні, групові і загальні. Індивідуальні індекси виражають співвідношення величин будь-якого окремого явища складної сукупності. Ці індекси є звичайними відносними величинами – коефіцієнтами зростання (зниження). Групові індекси зміни частини (групи) елементів складної сукупності. Загальні (зведені) індекси характеризують зміни складного економічного явища, що включає окремі елементи, які не можна підсумувати.

Також розрізняють індекси фіксованого та змінного складу. Індекси змінного складу відображують вплив на динаміку середніх рівнів зміни усередненої ознаки і структури явища. Індекси фіксованого складу показують зміну середнього показника тільки за рахунок зміни усередненої ознаки в окремих одиницях сукупності.

За допомогою індексного методу аналізу оцінюють вплив окремих факторів на зміну результативного показника у відносному і абсолютному виразі. Аналізуючи собівартість сільськогосподарської продукції, порівнюють фактичний рівень собівартості з плановим, вивчають її динаміку, а також встановлюють вплив окремих факторів на собівартість продукції. В нашому випадку – це вплив розміру валового збору (кількісна ознака) та собівартість 1ц валового збору (якісна ознака) на валові витрати. Для цього обчислюють індивідуальні і загальні індекси.

Індивідуальний індекс собівартості продукції визначають за формулою [17]:

$$I = \frac{Z_1}{Z_2}, \quad (2)$$

– для озимої пшениці:

$$I = \frac{16,4}{28,52} = 0,575 \text{ чи } 57,5\%;$$

– для соняшнику:

$$I = \frac{21,53}{28,64} = 0,752 \text{ чи } 75,2 \%$$

Загальний індекс виробничих витрат обчислюють за такою формулою:

$$I_{qz} = \frac{\sum q_1 z_1}{\sum q_0 z_0} = \frac{721,6}{1391,5} = 0,518 \text{ чи } 51,8\% \quad (3)$$

Оскільки обсяг виробничих витрат залежить від кількості виробленої продукції і собівартості одиниці продукції, то загальний індекс можна розкласти на такі індекси:

– обсягу продукції, тобто індекс зміни виробничих витрат за рахунок валового збору:

$$I_q = \frac{\sum q_1 z_0}{\sum q_0 z_0} = \frac{1225}{1391,5} = 0,8803 \text{ чи } 88,03\% \quad (4)$$

– собівартості продукції, тобто індекс фіксованого складу, який показує зміну валових витрат за рахунок собівартості культур:

$$I_z = \frac{\sum q_1 z_1}{\sum q_1 z_0} = \frac{721,6}{1225} = 0,589 \text{ чи } 58,9\% \quad (5)$$

Приріст (зниження) виробничих витрат визначають як різницю між витратами у звітному і базисному періодах:

$$\Delta I_{qz} = \sum q_1 z_1 - \sum q_0 z_0 = 721,6 - 1391,5 = -669,9 \text{ (тис. грн)} \quad (6)$$

у тому числі за рахунок зміни обсягу виробленої продукції:

$$\Delta I_q = \sum q_1 z_0 - \sum q_0 z_0 = 1225 - 1391,5 = -166,5 \text{ (тис. грн)} \quad (7)$$

зміни собівартості одиниці продукції:

$$\Delta I_z = \sum q_1 z_1 - \sum q_1 z_0 = 721,6 - 1225 = -503,4 \text{ (тис. грн)} \quad (8)$$

Обчислені індивідуальні індекси показують, що фактична собівартість 1ц озимої пшениці порівняно з базисною зменшилась на 42,5 %, соняшнику – на 24,8 %.

В цілому по всій продукції фактичні витрати виробництва порівняно з базисним зменшились на 48,2 % або на 669,9 тис.грн При цьому за рахунок зменшення обсягу валового збору на 12 % виробничі витрати знизились на 166,5 тис.грн, а за рахунок зниження собівартості продукції на 41,1 % досягнуто економії коштів 503,4 тис.грн

Динаміка обсягу валових витрат у фактичній собівартості зумовлена взаємною зміною кількості валового збору продукції і собівартості на неї. Тому індекс фізичного обсягу валового збору і індекс собівартості є вимірниками впливу цих факторів у загальній динаміці обсягу валових витрат. Математично цю систему взаємопов'язаних індексів можна записати так [17]:

$$I_{qz} = I_q \times I_z \quad (9)$$

І називається ця система балансовою ув'язкою.

Отже, індекс обсягу валових витрат дорівнює добутку індексу фізичного обсягу валового збору на індекс собівартості.

$$I_{qz}=0,8803 \times 0,589=0,518$$

Загальний індекс валових витрат дорівнює балансовій ув'язці, що підтверджує правильність розрахунку загального індексу валових витрат.

Для більш детального зв'язку між собівартостю і валовим збором, проведемо кореляційний аналіз собівартості даних культур з їх урожайністю.

Кореляційний аналіз – це метод кількісної оцінки взаємозалежностей між статистичними ознаками, що характеризують окремі суспільно – економічні явища і процеси.

За ступенем залежності одного явища від іншого розрізняють два види зв'язку: функціональний (повний) і кореляційний (неповний або статистичний).

Функціональним називається зв'язок, при якому кожному значенню факторної ознаки, що характеризує певне явище, відповідає одна або кілька значень результативної ознаки (функції).

При дослідженні взаємозалежності масових соціально – економічних явищ, які формуються під впливом різноманітних факторів, використовують кореляційні зв'язки, які носять імовірнісний характер. При кореляційному зв'язку немає суворої відповідності між значеннями залежних ознак: кожному певному значенню факторної ознаки відповідає кілька значень результативної ознаки.

За напрямом зв'язку між корелюючими величинами може бути прямим і зворотним. При прямому зв'язку факторна ознака змінюється в тому самому напрямі, що й результативна. Якщо із збільшенням факторної ознаки результативна ознака зменшується або, навпаки, із зменшенням факторної ознаки результативна ознака збільшується, то такий зв'язок називають зворотним.

За формою розрізняють прямолінійний і криволінійний кореляційний зв'язок. Прямолінійні кореляційні зв'язки характеризуються рівномірним збільшенням або зменшенням результативної ознаки під впливом відповідної зміни факторної ознаки. При криволінійному кореляційному зв'язку рівним змінам середніх значень факторної ознаки відповідають нерівні зміни середніх значень результативної ознаки.

Далі встановлюється залежність між врожайністю озимої пшениці та соняшнику та їх собівартістю на протязі 5 років, тобто як врожайність впливає на собівартість.

Для цього обираємо аналіз прямолінійної залежності, яке визначається за допомогою такого рівняння [17]:

$$y = a_0 + a_1 x, \quad (10)$$

де y – теоретичні значення результативної ознаки (собівартості);

a_0 – початок відліку;

a_1 – коефіцієнт регресії (показує, на скільки одиниць змінюється результативна ознака при зміні факторної ознаки на одиницю);

x – значення факторної ознаки (врожайність).

Невідомі параметри a_0 і a_1 знаходять із системи рівнянь [17]:

$$\sum y = n a_0 + a_1 \sum x; \quad (11)$$

$$\sum yx = a_0 \sum x + a_1 \sum x^2, \quad (12)$$

де n – кількість спостережень.

Розв'язавши дану систему рівнянь, за допомогою даних табл. 3 отримуємо таке рівняння кореляційного зв'язку між собівартістю озимої пшениці і врожайністю:

$$y = 95,2 - 2,33x.$$

Економічний зміст цього рівняння такий: коефіцієнт регресії показує, що із збільшенням врожайності на 1 ц/га собівартість озимої пшениці зменшується в середньому на 2,33 грн.

Завданням кореляційного аналізу є визначення щільності зв'язку між корелюючими величинами. Кількісним показником щільності прямолінійного зв'язку є лінійний коефіцієнт парної кореляції, який обчислюють за формулою [17]:

$$r = \frac{\overline{x \times y} - \bar{x} \times \bar{y}}{G_x \times G_y}, \quad (13)$$

де r – лінійний коефіцієнт кореляції;
 G_x – середнє квадратичне відхилення факторної ознаки (врожайності);
 G_y – середнє квадратичне відхилення результативної ознаки (собівартості).

Таблиця 3

Вихідні та розрахункові дані для обчислення параметрів рівня зв'язку між врожайністю і собівартістю озимої пшениці

Номера року	Факторна ознака	Результативна ознака	Розрахункові величини			Теоритичні значення результативної ознаки
	X	Y	x^2	y^2	$x*y$	$y=a_0+a_1x$
1	2	3	4	5	6	7
1	30,6	28,52	936,36	813,39	872,71	23,8
2	24,4	39,46	595,36	1557,09	962,82	38,27
3	22,5	52,44	508,25	2749,95	1179,9	42,7
4	18,5	45,43	342,25	2063,88	840,46	52,04
5	29,9	16,4	894,01	268,96	490,36	25,44
Разом	125,9	182,25	3274,23	7453,28	4346,25	182,25
Середнє значення	25,18	36,45	654,85	1490,66	869,25	36,45

R	-0,8361
a_0	95,1982
a_1	-2,3331
G_y	12,73
G_x	4,56219

Використовуючі дані табл. 3 і підставивши їх у вищенаведену формулу, обчислемо коефіцієнт кореляційної залежності собівартості озимої пшениці і врожайності, який дорівнює $-0,84$.

Таким чином, можна зробити висновок, що на підприємстві ПАТ «Ізюмське» коефіцієнт кореляції показує, що між врожайністю і собівартістю озимої пшениці за досліджені 5 років щільність зв'язку взагалі убуваюча.

Для оцінки значимості лінійного коефіцієнта кореляції використовується t – критерій (критерій Ст'юдента):

$$t_{\text{факт}} = \frac{|r| \sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r^2}} \quad (14)$$

де $t_{\text{факт}}$ – фактичне значення критерію Ст'юдента;
 r – лінійний коефіцієнт кореляції;
 n – кількість спостережень.

Теоритичне значення t – критерію визначається за відповідними таблицями з урахуванням прийнятого рівня ймовірності та числа ступенів вільності $n - 2$.

Якщо $t_{\text{факт}} < t_{\text{теор}}$, то величина коефіцієнта кореляції вважається несуттєвою. Якщо $t_{\text{факт}} > t_{\text{теор}}$, то це свідчить про вірогідність (суттєвість) коефіцієнта кореляції.

Підставивши дані по озимій пшениці у формулу, отримуємо фактичне значення критерію Ст'юдента, який дорівнює 2,6782, а теоритичне значення (з довідника) дорівнює 3,1825. Якщо порівняти фактичне значення Ст'юдента з теоретичним, то видно, що фактичне значення менше ніж теоретичне, тому це свідчить про те, що величина коефіцієнта кореляції несуттєва.

Для визнання, яка частина загальної варіації результативної ознаки обумовлюється зміною факторної ознаки, розраховується коефіцієнт детермінації:

$$D = r \times 100\% \quad (15)$$

Підставивши дані у формулу для собівартості озимої пшениці, маємо коефіцієнт детермінації, який дорівнює 68,89 %. Він показує, що зміна собівартості озимої пшениці на 68,89 % залежить від зміни врожайності і тільки на 31,11 % від впливу інших факторів.

Таблиця 4

Вихідні та розрахункові дані для обчислення параметрів рівня зв'язку між врожайністю і собівартістю соняшнику

Номера року	Факторна ознака	Результативна ознака	Розрахункові величини			Теоритичні значення результативної ознаки
	x	y	x ²	y ²	x*y	y=a ₀ +a ₁ x
1	2	3	4	5	6	7
1	15,6	28,64	243,36	820,25	446,78	41,39
2	14,2	41,46	201,64	1718,93	588,73	40,15
3	10,6	55,43	112,36	3072,48	587,56	36,95
4	10,6	40,27	112,36	1621,67	426,86	36,95
5	4,9	21,53	24,01	463,54	105,5	31,89
Разом	55,9	187,33	693,73	7696,88	2155,43	187,33
Середнє значення	11,18	37,47	138,75	1539,38	431,09	37,47

r	0,28281
a ₀	27,5353
a ₁	0,88826
G _x	11,648
G _y	3,70858

Так само, як і для озимої пшениці, отримуємо рівняння кореляційної залежності між собівартістю соняшнику і врожайністю.

$$y = 27,53 + 0,89x.$$

Економічний зміст даного рівняння такий: коефіцієнт регресії показує, що із збільшенням врожайності на 1 ц/га собівартість соняшнику збільшується в середньому на 0,89 грн.

Використовуючі дані табл. 4 і підставивши їх у формулу для розрахунку коефіцієнту кореляції, отримуємо коефіцієнт кореляції, який дорівнює 0,28, тобто між урожайністю та собівартістю даної культури за досліджені п'ять років щільність зв'язку дуже слабка.

Для оцінки значимості лінійного коефіцієнта кореляції розраховуємо фактичне значення критерію Ст'юдента, підставивши у відповідну формулу дані по соняшнику. Звідси фактичне значення дорівнює 0,5046, а теоритичне значення (з довідника) дорівнює 3,1825. Порівнюючі ці значення, можна зробити висновки, що фактичне значення менше ніж теоритичне. Це свідчить про те, що на підприємстві ПАТ «Ізюмське» величина коефіцієнта кореляції вважається несуттєвою.

Коефіцієнт детермінації для собівартості соняшнику дорівнює 7,84 %. Він показує, що зміна собівартості соняшнику тільки на 7,84 залежить від зміни врожайності та аж на 92,16 % від впливу інших факторів.

Висновки. Перехід до ринкових відносин ставить завдання вдосконалення методів управління виробництвом. Одним з важливих інструментів управління виробництвом була і залишається собівартість, тобто показник, який показує у вартісному виразі стан витрат виробництва.

Зі структури собівартості озимої пшениці і соняшнику видно, що найбільшу питому вагу складають оплата праці та паливо.

При індексному аналізі виявлено, що виробничі витрати в цілому зменшились як за рахунок зменшення загального валового збору, так і за рахунок зменшення собівартості 1ц продукції.

При кореляційному аналізі виявлено, що між собівартістю озимої пшениці і її врожайності зв'язок убуваючий, а між собівартістю соняшнику і його врожайністю існує зв'язок, але дуже слабкий. А при розрахунку коефіцієнту детермінації виявилось, що собівартість озимої пшениці залежить на 68,89 % від її врожайності, але собівартість соняшнику лише на 7,84 % залежить від врожайності. Це каже про те, на скільки важко вирощувати соняшник в нашому регіоні.

Таким чином, економічний аналіз виробничих витрат підприємства є надійним інструментом для економічного обґрунтування управлінських рішень. Він є видом управлінської діяльності, загальною функцією управління, що передуює прийняттю управлінських рішень і зводиться до їх обґрунтування на основі наявної інформації, що допоможе підприємствам в практичній діяльності завдяки ефективному управлінню витратами підвищити фінансові результати діяльності.

Література

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : закон України від 16 липня 1999 р. № 996 – XIV // Верховна Рада України. – Офіц. веб – сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 // Український бухгалтерський тижневик. Офіц. веб – сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dtk.com.ua/documents/ukr/2000/05/05nov5.html>.
3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : наказ Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001р. № 132 // Верховна Рада України. – Офіц. веб – сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1021.122.0>.
4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : ПП «Рута», 2007. – 756 с.
5. Верхоглядова Н. І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика / Верхоглядова Н. І., Шило В. П., Ільїна С. Б. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.
6. Кужельний М. В. Організація обліку: навч. посіб. / М. В. Кужельний, С.О. Левицька. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
7. Ковальчук М. І. Економічний аналіз у сільському господарстві : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. І. Ковальчук. – К. : КНЕУ, 2002. – 282 с.
8. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Лишиленко. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 670 с.
9. Лень В. С. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. / В. С. Лень, В. В. Гливенко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 608 с.
10. Орлова В. К. Фінансовий облік / Орлової В.К., Орлів М.С., Хоми С. В. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 510 с.
11. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік / Садовська І. Б., Божидарнік Т. В., Нагірська К. Є. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 688 с.
12. Скирпан О. П. Фінансовий облік : навч. посіб. / О. П. Скирпан, М.С. Палюх. – Тернопіль : ТНЕУ, 2008. – 407 с.
13. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2000. – 578 с.
14. Сопко В. В. Облік витрат і калькулювання собівартості продукції у промисловості : навч. посіб. / В. В. Сопко, О. М. Петрик. – К. : Техніка, 2006. – 112 с.
15. Сук Л. К. Фінансовий облік : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. К. Сук. – К. : Знання, 2010. – 631 с.
16. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Ткаченко. – К. : А.С.К., 2006 – 788 с.
17. Чекотовський Е. В. Основи статистики сільського господарства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Е. В. Чекотовський. – К. : КНЕУ, 2001. – 432 с.

Кузнецова С. А.

МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОВЕДЕНИЯ АНАЛИЗА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ РАСХОДОВ ПРЕДПРИЯТИЯ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ

В статье уточнено, что важным условием повышения эффективности хозяйственной деятельности сельскохозяйственного предприятия и его подразделений является снижение себестоимости производства продукции. Проведен анализ производственных расходов сельскохозяйственного предприятия по экономическим элементам и выявлены перспективы развития системы управления предприятием.

Ключевые слова: *производственные расходы, система управления, экономический анализ, сельскохозяйственные предприятия, корреляционный анализ, себестоимость.*

METHODICAL ASPECTS OF LEADTHROUGH OF ANALYSIS OF PRODUCTION CHARGES OF ENTERPRISE ARE IN SYSTEM MANAGEMENT

One of the most pressing problems is the problem of survival in a competitive environment. With the development of market competition and lower profit margins prospects of the company largely depends on the behavior of costs and management. Troubleshooting effective operation and increase the production capacity of the enterprise is based on a comprehensive, in-depth analysis of accounting data and depends on the completeness and accuracy of initial cost information on which it is necessary to carry out a systematic qualitative analysis and accounting costs.

Accounting for manufacturing costs should enable calculation of the cost of all types of products (works, services) of the company, taking into account its organizational and technological features. Necessity follows from the nature of the calculation of the cost as an integrated and dynamic parameter that characterizes the efficiency of the organization and management of production processes, the use of fixed and working capital, the level of material – hardware as well as closely linked to the process of price determination and profitability.

The study is an analysis of the cost of economic elements and identify promising ways to improve the system of management.

An important condition for improving the efficiency of economic activity of agricultural enterprises and its units is to reduce the cost of production.

Under the cost of production to understand the cost of its production, expressed in monetary terms. Cost of production figures reflect the magnitude of costs for all products per unit of physical weight of 1 thousand gross output.

The transition to a market economy makes the task of improving the methods of production management. One of the important tools of production management has been and remains a cost that is an indicator that shows the state in terms of value of production costs.

With struktyry cost shows that the proportion of it up as winter wheat and sunflower for salaries and fuel. Looking at the first division level of cost to all cultures that exist in the economy, we can say that the cost in 2012, almost all cultures, significantly less than in 2012, as compared with 2008 more.

When index analysis revealed that production costs generally decreased as by reducing the total gross yield, and by reducing the cost of product 1c.

In the correlation analysis revealed that cost between winter wheat yield and its relationship waning, and between sobivartstyu sunflower yield and its relationship exists, but is very weak. But when calculating the coefficient of determination was found that the cost of winter wheat depending on 68.89 % of its yield, but only at the cost of sunflower 7.84 % depending on the yield. It says something about how much it is difficult to grow sunflowers in the Kharkiv region.

Key words: *production charges, control system, economic analysis, agricultural enterprises, cross-correlation analysis, prime price.*

Надійшла до редколегії 15.01.2014.